

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 15. Riocensis Collegii initia & gesta per Tucumaniam narrantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

spineta repens, tamdiu facie luto & sanguine foedatâ processit, donec ad proxima fluvii loca pervaderet: ibi dum ex longinquo remos agitari audit, credidit ex adverso se ab parricidis peti: igitur, renovatâ Martyrii spe, eò se contulit, unde strepitus remigantium audiebatur; ad quos cum pervenisset, reperit esse feniculos duos ex amico pago ea de causâ illic progressos, quòd Ruifium periclitari cognovissent, & suâ ope indigere. Nec dubitatum coelesti impulsu id factum fuisse: nam duarum horarum spatio duo hi feniculi, adverso flumine, tantum iter confecerant, quantum laceratosi remiges integro die vix percurrissent. Eorum cymbâ vectus secundo flumine ad Villaricâ pagos & Salazarium pervenit. Interim parricidâ, rebus quas Ruifius secum attulerat, & Sacrificii portatilis instrumento, inter se divisit, nefandas epulas, affatis devoratisque Neophytorum cadaveribus, instituere, unâ re mœsti, quòd nec Sacerdotis carnes vorare, nec ex coronato cranio triumphalis convivii vinum libare licuisset. Defunctus periculo Ruifius Didacum Salazarium in Villaricâ Neophytorum oppidis, Sacerdote destitutis, eo præsertim sine perseverare iussit, ut captatis occasionibus Tâiaobâ populorum animos beneficiorum continuatione Societati conciliare conaretur. Quamquàm per sesquiannum omnis diligentia frustra fuit, Antrophagis pervicaciter amicitiam respicientibus, & in Salazarii necem non semel intentis.

RUISIUS per eadem discrimina reflectens iter, Divi Xaverii novum oppidum grandi Catechumenorum numero Josephi Cataldini industriâ auctum reperit. Mox continuato labore veteres Neophytorum colonias revisens, cognovit multa præter ordinem contigisse: nam Indorum turbam extra oppidum iter habentem tonitruorum tempestas cum excepisset, & in eam Barbari duo recenter reducti lasciva verba petulanter fuissent projeculati, fulmine cinerati documento fuere, quàm non impunè instrumenta minantis Dei rideantur. Casiquius potens, Religionis Christianæ tædio, numerosam Neophytorum catervam ex oppido eductam, dum ad Ethnicorum terras secum traducit, transfugii pœnas invenit: nam Ethnici imbelli turbâ in servitutem redactâ, transfugas omnes virilis ætatis hostiliter trucidarunt. Alter Indus, libertatis antiquæ desiderio, ex oppido etiam fugiens, & in fugâ asserens postquam è Patrum consortio se eripuisset, videri sibi ex inferno abiisse, fulmine tactus meritis procacitatis pœnas luit. Laureti crux templo superposita eodæ die fulmine deflagavit, quo cognitum est, factum ex vago concubitu conceptum, ab mulierculâ fuisse suffocatum. Quibus rebus nunciatis, transfugii horror, & Religionis castitatisque amor, omnium animos utiliter occupavit.

RIOCA, Hispanorum urbs, circa id tempus Societatis sedem accepit. Hanc urbem ante triginta circiter annos Joannes Ramires Velascus, Tucumania Prætor, ideo fundaverat, ut aliquot Indorum millia in amicitiam recepta in officio contineret, optaratque ad novæ colonie stabilitatem, assignato fundo & agro, Societatis domum in eâ erigere. Sed tamdiu, ob defectum Sociorum, negotium dilatum est, donec auctis rebus Joannes Quiniones, Tucumania item Prætor, agrum octodecim aureorum millibus æstimatum cum duodecim mancipiis testamento legaret: & urbs alia pecuniarum levamenta offerret: quibus subsidiis incepta sedes brevi jus Collegii, non sine magno civium & latè sparsorum Indorum emolumento, indepta est. Societate arbitrâ, Tucumania Prætor & Episcopus, notabili Reipublicæ gaudio, mutuas dedere manus, indices redintegratæ pacis ab utroque violatæ. Cordubæ Societatis tyro, honestissimis in Hispaniâ ortus parentibus, dum janitorem agit, fasciculum litterarum sibi ex Europâ transmissum inconsulto Rectore clam, præterquam nostræ leges imperant, referavit, cognovitque ex sororis epistolâ ad amplam hæreditatem se vocari: Quâ re diu occultatâ, tandem dæmoni suadenti acquiescens, desertâ Societate, promisso constantibus religionis æterno præmio caduca bona antehabuit. Hæc domi: foris verò Divina clementia præter ordinem, nescio quem Europæi sanguinis hominem in fide vacillantem juvit. Dubitabat is, num verè Corpus Christi in hostiâ consecrata esset.

Periculo eripitur.

Corpora occisorum devorantur.

Didaci Salazarii constantia.

CAPUT

XIII.

De cæteris rebus per Guairaniâ gestis.

Tonitruum irrisores cinerantur.

Transfuga maculantur.

CAPUT

XIV.

Riocensis Collegii inchoata & gesta per Tucumaniam narrantur.

1624.

Religiosa legis infractor Societatem deserit.

In fide dubitans confirmatur.

Cum hoc dubio sacrificanti assistens, eo ipso tempore, quo consecrata hostia populo adoranda elevari solet, quamvis cætera, quæ circa altare & in templo erant, apertis oculis clarè videret, Sacerdotem tamen & hostiam nusquam perspicere potuit. Sequenti die ad templum rursus rediens, id idem cum sibi contigisset, cœlitus cognovit indignum se eorum mysteriorum esse, de quibus addubitans debitam Deo fidem impiè negabat. Abjurato ritè dubio, & expunctis vitæ noxis, hostiam imposterum, ut alii, cernere meruit. In Esterensi regione Inda mulier, quamvis innumeræ peccandi occasiones sese obtulissent, ab gravi noxâ per sexdecim omninò annos abstinuisse se Sacerdoti nostro affirmavit, quòd ante id tempus turpis amasius luxuriæ secum vacans repentino fato in suis brachiis expirasset.

*Luxuria
moræ repen-
tina punitur.*

**CAPUT
XV.**

*De expeditione ad
Cuioensia
& morte
Dominici
Gonsales.*

*Difficultas
expeditionis.*

*Cuioensium
mores.*

*Damon po-
tator & de-
clamarur.*

*Dominici
Gonsales
mors.*

*Peritia lin-
guarum.*

SOCII Mendocæ degentes, frequentibus expeditionibus Cuioensem, latissimam Provinciam, majori labore quàm Baptismorum numero excolebant. Ratio horum paucitatis erat, quòd gens servitiorum metu efferata latebras in ipsis lacuum arundinetis, & vastissimorum camporum hiatibus, aut montium spelæis quærent, adeò ut sacri venatores benè secum actum putarent, si septem octòve mensium spatio, varia loca non interrupto labore scrutantes, centum Barbaros è latebris hinc inde erutos Christo per Baptismum aggregarent. Dominicus Gonsales, Mendocini Collegii Rector, non contentus subditos suos emisisse, ipse etiam centum & quinquaginta leucarum excursionem multos Barbarorum pagos omni ope juvit: de quorum moribus hæc fermè ad Provinciale rescripsit. *Indi, inquit, ad quos excurri, se invicem variis ex pagis invitantes, solemnes persapè debacchationes exercent. Vidi ego loca furialium compositationum, quæ pagi & convivii Dominus, pro numerositate convivarum, in propatulo spherali formâ, paleis per justa intervalla in aditus scētis, circumdat. Eò loci viri omnes, tres quatuorve dies continuos, saltitandò bibendòq;, insomnes transigunt. Mulieres ab his claustris arcentur, nisi cum vinum adverso vultu & clausis oculis maritis subministrant: si per incuriam viros in area debacchantes aspexerint, morte puniuntur: Adeò inexorabili lege, ut nec maritus uxori, nec pater filie vitam condonet. Nec aliam superstitione crudelitatis causam reddunt, quàm quòd experimento comperisse se asserant, aliquot ex debacchantibus solere statim mori, & subinde ab damone palam occidi, si in arèa à mulieribus conspiciantur. His tripudiis invocatus demon affluit. Porrò advocanda infernalis bestia hic est modus. Seniculus choreis circumdatus tamdiu tympanum pulsat, donec spectabili hominis, canis, aut vulpis figurâ, edito ingenti clamore se sistat. Prasens demon compositare non abnuat. Mox bellus orator, multa ad circumstantem concionem deblaterans, oblatos à parentibus filios asperis unguibus, elicitò sanguine, sibi inicit. Extra id tempus proles suas, damoni deditare volentes, designatis senibus sistunt, qui inicianorum cutem impactis unguibus tamdiu laniant, & capita ossè acuto terebrant, donec largè cruententur: fluentem sanguinem manibus exceptum in aëra spargunt; hæc cerimonia consecrari autumantes. Sic excarnificatos ab altorum consortio semotos jejuniò macerant: quâ inediâ fortes fieri mentiuntur. Solem, Lunam, Phosporum, gens omnis idèd colit, quòd incolumitatem & indemnitate ab ipsis speret. Hæc & longè plura Dominicus Gonsales. Qui ex repetitis ad eas gentes multorum mensium excursionibus, cum magnam Apostolici viri famam colligeret, immaturo fato ætatis anno trigesimo-nono sublatus est. Tenarife, una ex insulis fortunatis, ei patria fuit. Anno hujus sæculi quarto Gadibus à Didaco Torres in Societatem admittus, cum eodem in Peruviam, & decennio post cum Petro Oniato Provinciali, è Limano Collegio ad Chilenum regnum navigavit. Qui choam, Chilensem & Guarpanam linguas infatigabili labore devoravit. Perspectâ Cuioensium Barbarorum miseriam, voto se adstrinxit (si per Majores sinceretur) totam vitam iis ad Fidem reducendis docendisve impensurum. Prandio contentus, quotidie ferè ab cœna abstinuit. Singulis diebus bis tève corpusculum suum tantum non crudeliter flagris excipiebat. Asperum cilicium, ne quis insidiantis voluptati pateret aditus, magnæ corporis parti adpressum nunquam deponiebat. Cives Mendocini frequentissimo concursu ejus funus prosequuti, tanquam Sancti hominis*